

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна*

Том 2

Харків
«Право»
2016

УДК 343.988
ББК 67.9(4УКР)61
3-68

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за заг. ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 2. – Х. : Право, 2016. – 194 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-088-4 (т. 2)

ISBN 978-966-937-088-4 (т. 2)
ISBN 978-966-937-086-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Видавництво «Право», 2016

СЕКЦІЯ ІІІ

СПЕЦИФІКА ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗЛОЧИННОСТІ

*М. Р. Атрєп'єва,
студентка 6 групи 5 курсу Слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА ЖЕРТВИ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ

В умовах загальної ескалації насильства в сучасному українському суспільстві особливого значення набувають проблеми віктимної поведінки потерпілих у злочинах насильницького характеру.

Віктимністю у кримінології вважають здатність за певних обставин стати жертвою злочину або нездатність запобігти такій небезпеці там, де об'єктивно це можна було зробити. Внаслідок цього, до числа жертв поряд із фактично постраждалими особами відносять і тих, які перебували із жертвою у різного роду зв'язках (родинних, трудових тощо) [4, с. 124].

О. В. Губанова зазначає, що в 61% випадків майбутня жертва підсвідомо «сприяє» вчиненню злочину стосовно себе. Вона має відповідне коло спілкування (контактів), в якому врешті-решт не може на певній стадії спрогнозувати вірогідність вчинення щодо себе посягання в майбутньому або легковажно розраховує, що стосовно неї таке посягання не буде вчинено [5, с. 11].

Дослідження Х. А. Тинісмяги показало, що одним із антивіктимних факторів є наявність сім'ї та дітей. Так, серед потерпілих було 81,4% неодружених, 88,6% – не мали дітей. Це можна пояснити як неповнолітнім віком більшості потерпілих, так і неможливістю заміжніх жінок бути в компаніях та ситуаціях, де можливе сексуальне насильство [1, с. 107].

А. П. Шеремет зазначає, що особистість потерпілої віктимологічно відіграє все більшу роль у практиці боротьби зі зґвалтуваннями. Її спосіб життя і поведінка набувають суттєвого правового значення під час індивідуалізації покарання винного, в оцінці зібраних доказів та профілактиці зґвалтувань [2, с. 68].

За даними Д. В. Рівмана, 42% осіб, які постраждали від насильницьких злочинів, становлять особи у віці від 18 до 29 років. Однак, ми вважаємо, що такий вік сам по собі не є віктимогенним, але у поєднанні зі специфічними властивостями людини певного віку та обраним злочинцем видом кримінального насильства він може мати певне значення для характеристики жертви [3, с. 211].

Б. М. Головкін вважає, що зниження освітнього рівня потерпілих, порівняно із злочинцями певною мірою підвищує їх індивідуальну віктимність. Це пояснюється тим, що малоосвіченим особам більш притаманні егоїстичні інстинкти, відсутність критичної оцінки власної поведінки, вузький світогляд, примітивні потреби та інтереси, культ грубої фізичної сили, зневага до морально-культурних норм, нестриманість емоцій, брутальність, безпринципність. Особи з низьким рівнем освіти частіше створюють конфліктні ситуації, в ході яких не можуть правильно оцінити характер своєї поведінки і передбачити подальші дії злочинця [3, с. 212].

На нашу думку, до факторів, які свідчать про негативну характеристику потерпілої особи поза контекстом конкретного злочину, належать: нерозбірливість у сексуальних зв'язках, вживання алкоголю, наркотичних речовин, участь в групах антисоціального спрямування [1, с. 108]. Крім цього, віктимність жертви кримінально-насильницької поведінки часто обумовлюється й її освітнім рівнем. Підтвердженням є результати дослідження А. Л. Репецької, згідно з якими, як насильникам, так і жертвам кримінального насильства притаманний досить низький рівень освіти [3, с. 211].

На рівень віктимності неповнолітніх та малолітніх впливають індивідуально-психологічні фактори, до яких можна віднести відсутність належного виховання таких дітей, низький інтерес

до їх життя, обмеженість кола спілкування, відсутність захоплень. Особливою віктимністю характеризуються дівчата із зухвалим стилем спілкування, вульгарною зовнішністю, які демонструють свої переваги, мімікою і поглядом запрошують до спілкування [2, с. 71].

Таким чином, віктимність особи жертви насильницьких статевих злочинів є провокуючим чинником, який безпосередньо впливає на динаміку показників злочинності. Проте наявність вказаних характеристик у особистості не має фатального значення, а лише з певною ймовірністю підвищує їх можливість стати жертвою порівнянно з тими, які не мають означених якостей.

Список літератури

1. Ларченко М. О. Кримінологічний аналіз особистості жертви статевого злочину та її поведінки / М. О. Ларченко // Юрид. вісн. – 2010. – № 4 (17). – С. 106–110.
2. Симоненко Н. О. Криміналістичні риси жертви статевого злочину / Н. О. Симоненко // Мит. справа. – 2014. – № 2 (92). – С. 67–71.
3. Гумін О. М. Особливості кримінологічного аналізу жертв насильницьких злочинів [Електронний ресурс] // Наук. зап. Львів. ун-ту бізнесу та права. – 2009. – Вип. 3. – С. 209–218. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nzclubp_2009_3_31.pdf.
4. Кримінологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. – Х. : Право, 2014. – 440 с.
5. Губанова О. В. Кримінологічна характеристика та запобігання звалтуванню (на підставі матеріалів практики АРК) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О. В. Губанова. – К. : Нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2009. – 20 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич

О. Ю. Беспалов,

*студент 1 групи 5 курсу відділення для підготовки фахівців для органів юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ЕКОНОМІЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Відомо, що рівень злочинності є фіксованою в абсолютних величинах кількістю зареєстрованих злочинів і осіб, які їх вчинили, в Україні цілком чи в окремих її регіонах за певний період часу [1, с. 57]. У свою чергу рівень економічної злочинності виступає своєрідним показником економічного розвитку та соціального добробуту в державі. Даний показник вказує не тільки на рівень ефективності діяльності правоохоронних органів у сфері боротьби з економічною злочинністю, але і підкреслює недоліки та переваги державної політики із соціально-економічного розвитку країни.

Сьогодні питання економічної злочинності в Україні набуло ще більшої актуальності. Фактично в країні існують дві економіки: легальна (здійснюється контроль з боку держави) і нелегальна (гіньова). Це пов'язано, по-перше, з тим, що реальна економіка України далека від розвитку ринкових відносин. По-друге, недосконалість законодавчої бази у сфері розвитку економіки та відсутність узгодженої державної політики у сферах фінансів, податків, інвестиційної, банківської та митної діяльності. По-третє, високий рівень корумпованості правоохоронних і судових органів. По-четверте, розвиток олігархічного бізнесу та відсутність умов для розвитку підприємництва в Україні. Серед найпоширеніших економічних злочинів в Україні (за даними експертів Pricewaterhouse Coopers): незаконне привласнення майна (73%), корупція та хабарництво (60%), маніпуляції з фінансовою звітністю (30%), недобросовісна конкуренція (23%), кіберзлочинність